Høje-Taastrup **Turistforening**

TAASTRUP – BYEN, DER VOKSEDE UD AF LANDSKABET

En kulturhistorisk fortælling fra oldtidens landskab til nutidens by

En by med flere historier

Når man bevæger sig gennem Taastrup i dag, er det ikke umiddelbart til at se, at byen engang bestod af en landsby ned mod Ishøj med gårde og åbne marker. Toget kører gennem byen, butikkerne ligger langs Hovedgaden, og boligkvartererne breder sig i alle retninger. Men under det moderne byliv findes en ældre historie – en historie om mennesker, der har levet af jorden, skabt handel, bygget virksomheder og formet fællesskaber.

Taastrup er på mange måder flere byer i én. Den gamle landsby Taastrup Valby, stationsbyen fra 1800-tallet, handels- og industribyen fra begyndelsen af 1900-tallet og den store forstad fra efterkrigstiden har alle sat deres præg på det Taastrup, vi kender.

Det er ikke en historie, der kun kan læses i årstal. Den kan også opleves ved at gå gennem byen og se efter de spor, som stadig findes.

Før Taastrup fik et navn

Historien begynder længe før landsbyen Taastrup Valby nævnes i de skriftlige kilder.

Istidens gletsjere formede landskabet med bakker, lavninger og frugtbare jorder. Da isen trak sig tilbage, blev området en del af det åbne landskab på Københavns vestegn. Her har mennesker færdedes siden oldtiden. De tidligste jægere fulgte dyrene gennem landskabet, mens senere tiders mennesker begyndte at dyrke jorden og holde husdyr.

Med landbrugets indførelse blev det muligt at skabe mere faste bosættelser. Jordens kvalitet fik stor betydning for, hvor mennesker slog sig ned, og det frugtbare landskab omkring Taastrup blev med tiden et godt grundlag for landbrug.

Oldtidens mennesker efterlod sig spor i form af redskaber, gravanlæg og andre fund i egnen. De fortæller om en lang menneskelig tilstedeværelse, men vi skal være forsigtige med at knytte alle fund til det nuværende Taastrup byområde. Det er først og fremmest landskabet omkring byen, der bærer den lange historie.

Taastrup Valby – landsbyen med de tolv gårde

En af de vigtigste rødder til det moderne Taastrup er landsbyen Taastrup Valby. Den nævnes i skriftlige kilder i 1350 og var gennem århundreder et landbrugssamfund med gårde, huse og fælles jord.

1. Taastrup Valby, ca. 1900–1905
Den gamle landsby med gadekær og sprøjtehus. Et stærkt åbningsbillede til landsbyens historie.

I 1680'erne bestod landsbyen af omkring 12 gårde og 13 huse. Det var et samfund, hvor livet var tæt knyttet til årstidernes rytme. Arbejdet på markerne, pasningen af husdyrene og vedligeholdelsen af gårdene fyldte hverdagen. Man var afhængig af hinanden, og landsbyens fælles beslutninger havde stor betydning.

Bystævnet var et af de steder, hvor landsbyens bønder mødtes. Her blev fælles spørgsmål drøftet, og her havde oldermanden en central rolle. Det nuværende bystævne ved Blaakildegaard er en rekonstruktion, men stenene minder om landsbyens gamle fællesskab. Den midterste sten markerer oldermanden, mens de øvrige sten repræsenterer gårdene.

Et andet vigtigt sted var Valby Møllegård. Møllen og de tilknyttede aktiviteter viser, at landsbyen ikke alene var et landbrugssamfund, men også havde funktioner, der betjente det omkringliggende opland.

I dag er det vanskeligt at forestille sig den gamle landsby midt i det moderne byområde. Men omkring Skolevej, Valby Søndergade og Blåkildegård kan man stadig finde spor af den gamle struktur. Blaakildegaard ligger på sin oprindelige plads og rummer i dag Byhistorisk Samling og Arkiv.

4. Blåkildegård
Gården ligger på sin oprindelige plads og rummer i dag det lokalhistoriske arkiv.

Jorden var så frugtbar, at man i området kunne bruge 2-vejs skifte. Det ene år lå jordene i nord brak og blev brugt til afgræsning og så i syd dyrkede man afgrøderne byg og havre til primært foder. Året efter byttede man rundt. Man aftalte med de andre landsbyer i området, at de år, hvor jorden var brak, skete det samme for naboen, så man havde store sletteagtige græsningsområder. Tæt på landsbyen havde man fælles rughaver. I dag minder navnet Rugkærgårdsvej om haven i syd.

Klovtofte – den anden gamle landsby, som blev til industriområde

Mens Taastrup Valby blev udgangspunktet for den voksende stationsby, havde Klovtofte en anden historie. Landsbyen lå nord for det sted, hvor Køgevej – i dag Taastrup Hovedgade – møder Roskildevej. I dag kender de fleste stedet som Klovtoftekrydset, men bag det travle trafikknudepunkt gemmer sig historien om en af Taastrups ældste landsbyer.

Roskildevej ved Klovtofte i 1954

Klovtofte nævnes første gang i skriftlige kilder i 1346 under navnet Klønætoftæ og senere i 1391 som Klofuetofte. Navnet fortæller noget om landskabets udformning. Første led, "klov", henviser til en kløft eller dyb dal, mens "tofte" betyder et område, der er afsat til bebyggelse. Klovtofte betyder altså omtrent "bebyggelsen ved kløften" – en henvisning til landskabet omkring Store Vejleå.

I 1600-tallet var Klovtofte en lille landsby. I 1682 bestod den af fire gårde og et par huse. Ved udskiftningen i 1788 var der fem gårde og tre huse. Blandt beboerne var der også håndværkere, blandt andet en smed og en hjulmager. Landsbyen var således ikke kun et landbrugssamfund, men rummede også de funktioner, som var nødvendige i hverdagen.

Udskiftningen betød, at gårdenes jord blev fordelt på en ny måde. Fire gårde fik jord tæt ved landsbyen, mens Højbakkegård fik tildelt jord nord for bebyggelsen. De gamle gårde og deres jordlodder kom dermed til at præge landskabets struktur i mange generationer.

Fra gårde til teglværk og fabrikker

Det var ikke jernbanen, der først og fremmest ændrede Klovtofte. I stedet blev det de store veje og de lokale råstoffer, der kom til at bestemme udviklingen.

Roskildevej blev anlagt i 1770'erne, og Køgevej fulgte i 1788. De to veje mødtes ved det kryds, som senere blev kendt som Klovtoftekrydset. Placeringen gav gode muligheder for transport og erhverv.

Sikringsstyrken ved grusgravgård Klovtofte 1914-1918

I 1895 blev en af landsbyens gårde omdannet til Klovtofte Teglværk. Lerforekomsterne i området blev udnyttet, og teglværket blev begyndelsen på en industriel udvikling, som efterhånden ændrede landsbyens karakter.

I 1924 blev Brack & Sønners lervarefabrik etableret i Klovtofte. Her blev der produceret blandt andet husholdningsartikler, spisestel og urtepotter. Fabrikken blev en markant arbejdsplads og fortsatte produktionen af lervarer frem til 1972. Også andre virksomheder kom til, blandt andet en parketstavfabrik i 1930'erne og Taastrup Hør- og Halmskætteri i 1941.

Klovtofte blev dermed gradvist forvandlet fra en lille landsby med gårde og marker til et område med fabrikker, arbejdere og virksomheder. Det var en anden form for byudvikling end den, der fandt sted omkring Taastrup Station.

Motorvejene ændrede landsbyen for altid

I 1960'erne og 1970'erne blev Klovtofte igen ramt af store forandringer. Denne gang var det den voksende biltrafik og anlæggelsen af motorveje, der kom til at præge området. Holbækmotorvejen og Ring 4 blev ført gennem landsbyens tidligere jorder, og det store motorvejskryds kom til at ligge netop her. En betydelig del af det gamle landsbymiljø forsvandt, og Klovtofte mistede efterhånden sin karakter af landsby.

Luftfoto 1973

Det er tankevækkende, at et sted, der engang var præget af gårde, marker og små veje, i dag forbindes med et af områdets store trafikknudepunkter.

Men Klovtofte er ikke helt forsvundet. To af de gamle gårde ligger stadig tilbage. Blandt dem er Gl. Bakkegård, som blev opført i 1869 og fortsat ligger på sin oprindelige plads. Gårdene er i dag indrettet til erhverv, men deres bygninger minder om det landbrugssamfund, der engang lå her.

Klovtoftes historie er derfor også en fortælling om, hvordan udviklingen kan ændre et lokalsamfund næsten fuldstændigt – fra landsby til industri og videre til moderne erhvervsområde. Og selv om landsbyen er vokset sammen med Taastrup, lever navnet stadig videre i veje, virksomheder og ikke mindst Klovtoftekrydset.

Vejen, der åbnede Taastrup mod verden

I 1788 blev Køgevej anlagt som en vigtig forbindelse mellem København og Køge. Vejen fik senere afgørende betydning for Taastrups udvikling.

Den nye landevej skabte trafik og muligheder for handel og transport. Men det var først med jernbanen, at udviklingen for alvor tog fart.

I 1847 åbnede jernbanen mellem København og Roskilde – Danmarks første jernbane til almindelig persontrafik. Stationen blev placeret dér, hvor jernbanen krydsede Køgevej, på jord der tidligere havde hørt til Taastrup Valby.

Det var en begivenhed, der ændrede områdets fremtid. Stationen gjorde det lettere at rejse til hovedstaden og transportere varer. Den tiltrak handlende, håndværkere og nye beboere. I begyndelsen var stationen omgivet af marker, men efterhånden voksede der huse og virksomheder frem omkring den. I dag regnes Taastrup for at være Danmarks første stationsby.

Taastrup var ved at skifte karakter. Fra at være et landbrugsområde med en gammel landsby blev det et sted, hvor transport, handel og nye arbejdspladser skabte en helt anden form for byliv.

Stationsbyen tager form

5. Den første station

Jernbanens ankomst i 1847 blev begyndelsen på stationsbyen.

Det nye Taastrup voksede især langs Køgevej og omkring stationen. Kroer, købmandsforretninger, håndværkere og mindre virksomheder blev en del af det nye bymiljø.

Taastrup Nykro blev et vigtigt samlingssted. Her kunne rejsende overnatte, og lokale borgere mødes. Kroen var ikke kun et sted for mad og drikke, men også en del af byens sociale liv.

I løbet af de sidste årtier af 1800-tallet voksede handelslivet. Købmændene fik en central rolle, og flere forretninger blev etableret. Taastrup udviklede sig til et servicecenter for oplandets bønder og beboere.

7. Taastrup Nykro, ca. 1909

Omkring år 1900 var der kommet skoler, butikker, håndværksvirksomheder og kommunale funktioner til. Byen fik et mere bymæssigt præg med større bygninger og et aktivt handelsliv. Dog gik der nogle år, inden byen fik kloak, gas, vandværk, el og brolægning af de vigtigste veje. Dette medførte en del diskussion i sognerådet, hvor boerne i Taastrup var utilfredse med de manglende initiativer på området. Både Roskilde, Glostrup var langt foran på området.

Den gamle landsby og den nye stationsby eksisterede længe side om side. De var forskellige i deres måde at fungere på, men tilsammen blev de grundlaget for det Taastrup, der voksede frem i det 20. århundrede.

Kirken – et tegn på en ny byidentitet

Da Taastrup voksede, opstod der også behov for nye fælles institutioner. En af de mest markante var Taastrup Nykirke.

Initiativet til kirken kom fra lokale borgere, der ønskede deres egen kirke. Der blev dannet en komité, og private bidrag gjorde byggeriet muligt. En grund blev stillet til rådighed, og kirken blev indviet i 1907.

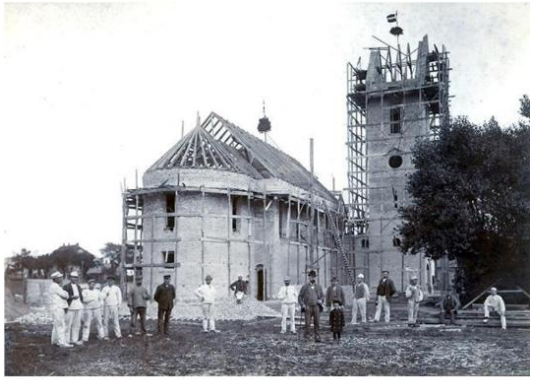

8. Taastrup Nykirke under opførelse

Kirken blev tegnet af arkitekt Holger Jacobsen og fik et særpræget udtryk med inspiration fra italiensk kirkearkitektur. Den blev et synligt symbol på, at Taastrup var vokset fra landsby til stationsby med en selvstændig identitet.

Kirkens indre er en totalinstallation af kunstneren C.N. Overgaard, som havde bosat sig i Taastrup få år før, som så mange andre med en tro på byens muligheder og fremtid. Alt er i gennemført skønvirke, en stilart, som toppede i de år. I dag står Taastrup Nykirke som et af landets fornemmeste eksempler på stilarten.

Kirken fortæller også en historie om lokalt engagement. Den kom ikke alene til gennem en offentlig beslutning, men fordi mennesker gik sammen om at skabe noget, de mente, byen havde brug for.

Hovedgaden – handel, håndværk og hverdagsliv

10. Magasin du Nord i Taastrup

Taastrup Hovedgade blev byens ansigt udadtil. Her kunne man handle, få udført håndværksarbejde, møde bekendte og følge med i, hvad der skete.

De gamle forretninger var ofte mere end butikker. Købmandsgårdene var arbejdspladser, mødesteder og en del af byens sociale netværk. Bag facaderne fandtes lagre, værksteder og boliger.

Flere af bygningerne fra begyndelsen af 1900-tallet kan stadig genkendes i gadebilledet. Nogle har fået nye facader eller ændret anvendelse, men de fortæller fortsat om en tid, hvor Taastrup var en driftig stationsby.

Et eksempel er den gamle købmandsgård, hvor Magasin du Nord havde udsalg, og som senere blev kendt som Bahnson. Andre bygninger rummede skrædderier, vinhandel, bagerier og forskellige specialforretninger.

I 1938 fik byen et nyt rådhus på Hovedgaden. Bygningen blev et symbol på den voksende kommunale administration og byens betydning som lokalt centrum. Den har siden haft flere funktioner og huser i dag biblioteket.

Fabrikkerne og de mange arbejdspladser

Taastrup var ikke kun en handelsby. Industrien og de mindre produktionsvirksomheder fik også stor betydning.

13. Hugo Dorphs konfektionsfabrik

En af de mest kendte erhvervsskikkelser var Hugo Dorph, der i 1903 etablerede en konfektionsfabrik til drengetøj på Valbyvej. Senere udvidet og flyttet til Fredensvej og fra 1925 den store fabrik på Selsmosevej. Fabrikken beskæftigede på sit højeste omkring 350 mennesker. Her blev tøj produceret til et større marked, og virksomheden blev en vigtig arbejdsplads for mange familier.

Det var en tid, hvor Taastrup i stigende grad blev præget af lønarbejde og industri. Arbejdet foregik både på fabrikker, i værksteder og i hjemmene, hvor blandt andet syarbejde kunne udføres som hjemmearbejde.

Også andre virksomheder satte deres præg på byen. Kaffeproduktion, mejerier, møller, håndværksvirksomheder og butikker skabte et varieret erhvervsliv.

De mange arbejdspladser betød, at Taastrup ikke blot var et sted, hvor folk boede og tog toget til København. Byen havde sit eget erhvervsliv og sin egen økonomiske dynamik.

En by i hastig forandring

Efter Anden Verdenskrig ændrede Taastrup sig igen. København voksede, og flere familier søgte mod forstæderne, hvor der var mulighed for at få egen bolig og mere plads.

14. S-toget kommer til Taastrup. 1963

Markerne omkring den gamle stationsby blev gradvist udstykket til villakvarterer og nye boligområder. Byen bredte sig, og de gamle landsbymiljøer blev efterhånden omgivet af nye bebyggelser.

Da S-toget kom til Taastrup i 1963, blev forbindelsen til København endnu stærkere. Det blev lettere at pendle, og byen blev attraktiv for mennesker, der arbejdede i hovedstadsområdet.

I 1970'erne kom større boligområder og almene bebyggelser til. Taastrupgård, Kingosparken, Taastruphave og Lindevangshusene blev en del af den nye bystruktur. Samtidig voksede behovet for skoler, daginstitutioner, idrætsanlæg og kulturtilbud.

Det var en stor omstilling. Den gamle stationsby blev til en moderne forstad med mange forskellige boligområder og beboergrupper.

Kultur og fællesskaber – byens levende sider

Når man fortæller Taastrups historie, må man ikke glemme de mennesker og fællesskaber, der har gjort byen levende.

Foreningslivet har gennem generationer været en vigtig del af byens identitet. Idrætsforeninger, spejdere, kulturelle foreninger, kirker og frivillige initiativer har skabt aktiviteter og mødesteder på tværs af alder og baggrund.

Taastrup Teater, medborgerhuset og biblioteket har været med til at give byen et kulturelt liv. De har skabt rum for forestillinger, musik, møder, foredrag og andre aktiviteter.

Taastrup Teater begyndte i 1975 og blev gennem årene et vigtigt kultursted. Medborgerhuset, tidligere Taastrup Nykro og Lipperts Hotel har ligeledes haft en særlig rolle som mødested og samlingspunkt.

Det er værd at bemærke, at fællesskaberne ikke opstår af sig selv. De bliver skabt af mennesker, der tager initiativ, organiserer aktiviteter og inviterer andre med. Det gjaldt, da borgerne arbejdede for at få bygget kirken, og det gælder stadig i dag.

Taastrup i dag – fortiden er stadig nærværende

Nutidens Taastrup er en moderne by med handel, boliger, arbejdspladser, kultur og grønne områder. Stationsområdet er blevet fornyet, og nye byrum og mødesteder er kommet til. Hovedgaden har ændret sig, men er fortsat et vigtigt element i byens identitet.

Alligevel kan man stadig finde spor af de tidligere tider. Den gamle hovedgades bygninger, Taastrup Nykirke, viadukten, det tidligere rådhus og Blaakildeaard fortæller hver deres del af historien.

Det særlige ved Taastrup er, at byens udvikling kan aflæses i selve landskabet. Fra landsbyens huse over stationsbyens gader til forstadens boligområder har hver generation sat sine spor.

Når man går gennem Taastrup, bevæger man sig derfor gennem flere historiske lag på én gang. Byen er både gammel og ny – både landsby, stationsby, industriby og forstad.

Og historien er ikke slut. Den bliver fortsat skrevet af de mennesker, der bor, arbejder, mødes og engagerer sig i bydelen.

Taastrup er ikke kun en by med en historie. Det er en by, hvis historie stadig bliver skrevet.

Lars Spatzek

Nov. 2026

Billederne er fra Lokalhistorisk Arkiv